حمل و نقل

ضرورت اجرای راه‌آهن بوشهر

گروه استان‌ها | استان بوشهر به دلیل برخورداری از موقعیت راهبردی در کرانه خلیج فارس، وجود بندرهای تجاری، صنایع عظیم نفت و گاز و پتروشیمی و ظرفیت‌های گسترده اقتصادی، یکی از مهم‌ترین مناطق کشور به شمار می‌رود. با وجود این ظرفیت‌ها، یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های توسعه‌ای استان، یعنی اتصال به شبکه سراسری راه‌آهن، همچنان با تأخیرهای طولانی و مشکلات اجرایی مواجه است.

راه‌آهن بوشهر ـ شیراز صرفاً یک پروژه عمرانی نیست، بلکه زیرساختی ملی برای توسعه اقتصادی، افزایش توان ترانزیتی کشور و تقویت جایگاه ایران در تجارت منطقه‌ای محسوب می‌شود.

اهمیت راه‌آهن

نخستین ضرورت اجرای این پروژه، توسعه اقتصادی و تجاری استان بوشهر است. وجود بندرهای مهمی همچون بوشهر، گناوه و دیگر مراکز تجاری در کنار صنایع بزرگ انرژی، حجم قابل توجهی از کالاهای وارداتی و صادراتی را در این استان ایجاد کرده است. اتصال بوشهر به شبکه ریلی کشور می‌تواند هزینه حمل‌ونقل کالا را کاهش دهد، سرعت جابه‌جایی محصولات را افزایش دهد و زمینه توسعه فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های جدید را فراهم کند.

دومین ضرورت، حمایت از صنایع نفت، گاز و پتروشیمی بوده و از آنجا که استان بوشهر میزبان بخش مهمی از تأسیسات انرژی کشور به‌ویژه در منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس است، ازاین‌رو این صنایع برای انتقال تجهیزات سنگین، مواد اولیه و محصولات تولیدی به شبکه حمل‌ونقل مطمئن و اقتصادی نیاز دارند.

سومین موضوع، تقویت جایگاه ترانزیتی و بندری استان است. در شرایطی که اقتصاد کشور به توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش درآمدهای ارزی نیاز دارد، اتصال بنادر جنوبی به شبکه ریلی یک ضرورت راهبردی است. راه‌آهن بوشهر می‌تواند ارتباط بنادر استان با مراکز صنعتی و اقتصادی کشور را تسهیل کرده و زمینه انتقال کالا به سایر مناطق ایران و حتی کشورهای همسایه را فراهم کند.

از سوی دیگر توسعه گردشگری، ایجاد اشتغال پایدار، کاهش تصادفات جاده‌ای، کاهش مصرف سوخت و کاهش آلودگی محیط زیست از دیگر مزایای اجرای این طرح است. همچنین اتصال بوشهر به شبکه ریلی می‌تواند توزیع متوازن امکانات و کاهش فاصله توسعه‌ای این استان با مناطق برخوردارتر کشور را فراهم کند.

دلایل عدم اجرای مناسب پروژه

با وجود اهمیت فراوان این طرح، راه‌آهن بوشهر ـ شیراز سال‌هاست با مشکلات متعددی مواجه است. این پروژه در سال ۱۳۸۵ آغاز شد، اما به دلایل مختلف نتوانست مطابق برنامه اولیه پیشرفت کند.

یکی از مهم‌ترین عوامل تأخیر، کمبود منابع مالی و عدم تخصیص مستمر اعتبارات است. افزایش هزینه‌های ساخت‌وساز، تورم، تغییر قیمت مصالح و تجهیزات و محدودیت منابع بودجه‌ای دولت، روند اجرای پروژه را با مشکل مواجه کرده است.

عامل دیگر، نبود یک برنامه تأمین مالی پایدار و بلندمدت است. پروژه‌های بزرگ ریلی به سرمایه‌گذاری قابل توجهی نیاز دارند و اتکای صرف به اعتبارات سالانه دولتی نمی‌تواند تضمین‌کننده تکمیل به‌موقع آن‌ها باشد.

پیامدهای عدم اجرای راه‌آهن

ادامه وضعیت موجود پیامدهای منفی متعددی برای استان و کشور خواهد داشت. نخست، بنادر و صنایع استان همچنان از مزایای حمل‌ونقل ریلی محروم می‌مانند و هزینه جابه‌جایی کالا بالا خواهد بود. دوم، فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زایی از دست می‌رود و ظرفیت‌های اقتصادی استان به شکل کامل مورد استفاده قرار نمی‌گیرد.

از سوی دیگر، تداوم وابستگی به حمل‌ونقل جاده‌ای موجب افزایش استهلاک جاده‌ها، مصرف سوخت، آلودگی هوا و احتمال وقوع تصادفات خواهد شد. طولانی شدن پروژه همچنین موجب کاهش اعتماد عمومی به وعده‌های مسئولان و افزایش احساس محرومیت در میان مردم استان می‌شود.

برای خروج راه‌آهن بوشهر از وضعیت فعلی، ضروری است با استفاده از ظرفیت صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، تشکیل کنسرسیوم سرمایه‌گذاری با مشارکت بخش خصوصی، بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی و روش‌هایی مانند تهاتر نفت و تأمین مالی، بخشی از مشکلات مالی را برطرف کرد.

حدود ۲ هزار و ۵۰۰ هکتار از باغ‌های انار ساوه در سال‌های گذشته به دلیل کم‌آبی از چرخه تولید خارج شده‌اند

انار ساوه؛ تولید پایدار، درآمد ناپایدار

فاطمه طالبیان شریف | انار ساوه یکی از شناخته‌شده‌ترین محصولات باغی کشور است؛ محصولی که به‌واسطه کیفیت، طعم و شهرت خود، نام این شهرستان را با انار پیوند زده و سهم مهمی در کشاورزی و اقتصاد منطقه دارد. باغداران ساوه با وجود شرایط اقلیمی خشک و محدودیت منابع آبی، همچنان به تولید این محصول ادامه می‌دهند و ظرفیت‌های قابل توجهی در زمینه تولید، فراوری و عرضه انار ایجاد کرده‌اند. البته حفظ این ظرفیت‌ها در کنار تغییرات آب‌وهوایی، افزایش هزینه‌های تولید و نیازهای جدید باغداری، به توجه و برنامه‌ریزی بیشتری نیاز دارد.

در کنار تولید محصول باکیفیت، توسعه صنایع فراوری و گسترش بازارهای فروش و صادرات نیز می‌تواند به ارزش‌آفرینی بیشتر برای انار ساوه و بهبود درآمد باغداران کمک کند. این شهرستان همچنان از ظرفیت‌های خوبی برای حفظ جایگاه خود در تولید انار برخوردار است؛ ظرفیتی که با حمایت از باغداران، مدیریت بهتر منابع آب و تقویت زنجیره تولید تا بازار می‌تواند بیش از گذشته مورد استفاده قرار گیرد.

در همین زمینه، با محمودرضا خلیلی، معاون فنی و اجرایی جهاد کشاورزی ساوه درباره وضعیت تولید انار، ظرفیت‌های این محصول، چالش‌های باغداران و برنامه‌های پیش‌رو برای حفظ و توسعه باغ‌های انار گفت‌وگو کرده‌ایم.

امسال میزان تولید انار ساوه چقدر بوده و نسبت به سال گذشته چه تغییری داشته است؟

پیش‌بینی می‌شود امسال بیش از ۱۲۰هزار تن انار در شهرستان ساوه برداشت شود که این میزان تقریباً مشابه سال گذشته است و تفاوت چندانی با آن ندارد. به‌طور کلی، طی دو سال اخیر تولید انار در این شهرستان روندی پایدار داشته است.

اصلی‌ترین مشکلات باغداران چیست؟

یکی از مهم‌ترین مشکلات باغداران، کم‌آبی است. طی چهار تا پنج سال گذشته، توزیع آب سد الغدیر با مشکلاتی مواجه شده و بخش قابل توجهی از باغ‌ها که وابستگی انحصاری به آب این سد داشتند، حدود سه سال پیش از چرخه تولید خارج شدند. اصلی‌ترین مشکل باغداران همچنان کمبود بارش و خشکسالی است. در کنار آن، آفتاب‌سوختگی انار نیز از دیگر چالش‌های حوزه تولید به شمار می‌رود. با توجه به شرایط جوی، افزایش میانگین دما و شدت تابش خورشید، این عارضه هر سال بخشی از محصول باغ‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. ساوه منطقه‌ای با اقلیم نیمه‌کویری بوده و به همین دلیل، آفتاب‌سوختگی یکی از مخاطراتی است که در بیشتر باغ‌های انار این شهرستان مشاهده می‌شود.

آفتاب‌سوختگی بر کیفیت محصول تأثیر می‌گذارد و ظاهر انار را از حالت قرمز و براق خارج می‌کند. همچنین بخشی از پوست میوه که دچار آفتاب‌سوختگی شده، معمولاً به‌خوبی آب‌دار نمی‌شود و این مسئله موجب وارد شدن خسارت به محصول انار می‌شود.

در مجموع حدود ۲هزار و ۵۰۰ تا ۳هزار هکتار از باغ‌ها طی تقریباً سه سال گذشته از چرخه تولید خارج شدند که به خاطر کم‌آبی بوده است.

خسارت وارده حاصل از آفتاب‌سوختگی به باغ‌های انار چه میزان بوده است؟

به‌طور میانگین آفتاب‌سوختگی کیفیت حدود ۲۰درصد از محصول انار را تحت تأثیر قرار می‌دهد و موجب می‌شود محصولی که می‌توانست در گروه انارهای درجه یک قرار بگیرد، به محصول درجه دو و سه تبدیل شود.

در حال حاضر، یکی از بهترین راهکارها برای مقابله با این مشکل، استفاده از سایه‌بان در باغ‌هاست. البته اجرای این روش به تسهیلات کم‌بهره نیاز دارد تا باغداران برای استفاده از سایه‌بان تشویق شوند. سایه‌بان می‌تواند دمای محیط باغ را کاهش دهد و از آفتاب‌سوختگی محصول جلوگیری کند.

البته برخی کشاورزان از روش‌های ساده‌تر و کم‌هزینه‌تری نیز استفاده می‌کنند که بیشتر جنبه موقت دارند و راهکار دائمی محسوب نمی‌شوند؛ از جمله پوشاندن انارها با کاغذ یا استفاده از محلول‌پاشی و ترکیبات مختلف. با این حال، این روش‌ها هزینه‌های کارگری را نیز افزایش می‌دهند و باغداران هر سال باید هزینه بیشتری برای اجرای آن‌ها بپردازند.

در گذشته، به دلیل فراوانی آب، آبیاری باغ‌ها بیشتر به‌صورت غرقابی انجام می‌شد. در این شرایط، مصرف آب بیشتر بود و مقداری تاج درخت با علف پوشیده می‌شد، اما با تغییر روش آبیاری به آبیاری قطره‌ای و کاهش مصرف آب، میزان علف‌ها کمتر شده و تاج درخت با خاک پوشیده می‌شود و خاک مقداری آفتاب را بیشتر برمی‌گرداند و مقداری شدت آن نسبت به گذشته بیشتر شده است.

چه میزان از انار ساوه در صنایع تولیدی مورد استفاده قرار می‌گیرد و چه سهمی از آن به صورت خام به فروش می‌رسد؟

حدود ۲۵درصد از انار تولیدی شهرستان ساوه به‌صورت مستقیم وارد صنایع فراوری می‌شود؛ این فراوری هم در کارخانه‌های صنعتی و هم در کارگاه‌های سنتی انجام می‌گیرد. در حال حاضر، کارگاه‌های سنتی آب‌گیری انار رونق خوبی گرفته‌اند و بیش از ۲۰ تا ۳۰ واحد در این زمینه فعالیت می‌کنند.

این کارگاه‌ها انار را آب‌گیری کرده و محصول آن را به رب انار تبدیل می‌کنند یا آب انار را پس از فریز کردن به بازار عرضه می‌کنند. در کنار این واحدها، کارخانه‌های صنعتی نیز انار را به کنسانتره تبدیل می‌کنند که این محصول معمولاً برای تولید آب انار مورد استفاده قرار می‌گیرد یا به کشورهای دیگر صادر می‌شود.

علت گرایش باغداران ساوه به کشت پسته به‌جای انار چیست؟

طی حدود ۱۰ سال گذشته بر اثر خشکسالی نزدیک به ۲هزار و ۵۰۰ تا ۳ هزار هکتار از باغ‌های انار شهرستان خشک شده است. البته در این مدت بخشی از باغ‌های جدید نیز ایجاد شده، اما در مجموع سطح باغ‌های انار که پیش‌تر حدود ۱۱هزار هکتار بود، اکنون به حدود ۸هزار و ۵۰۰هکتار کاهش یافته است.

در این میان، ممکن است بخشی از باغ‌های قدیمی نیز با باغ‌های جدید انار جایگزین شده باشند و برخی باغداران نیز به کشت پسته روی آورده‌اند. مقاومت بیشتر پسته در برابر کم‌آبی و ارزش اقتصادی بالاتر آن، از دلایل استقبال باغداران از این محصول است. به‌طوری که سطح باغ‌های پسته در سال‌های اخیر افزایش یافته و اکنون به حدود ۵هزار هکتار رسیده است؛ درحالی که ۳۰ تا ۴۰ سال پیش، کشت پسته در این منطقه تقریباً وجود نداشت. بخشی از این باغ‌ها از جایگزینی باغ‌های قدیمی انار و بخشی دیگر از تبدیل زمین‌های زراعی به باغ پسته ایجاد شده‌اند.

انار ساوه بیشتر به چه کشورهایی صادر می‌شود و مهم‌ترین موانع پیش روی صادرات آن چیست؟

صادرات انار نیز مانند بسیاری از محصولات کشاورزی با مشکلاتی مواجه است. انار به چند شکل صادر می‌شود؛ بخشی به‌صورت محصول تازه و بخشی نیز به شکل آب منجمدشده به بازارهای خارجی راه پیدا می‌کند. صادرات آب منجمدشده انار مقدار کمتری است اما در دو سه سال اخیر تا حدودی رونق گرفته است. در این روش، انارهای درجه سه که قابلیت عرضه به‌صورت محصول تازه را ندارند، آب‌گیری می‌شوند و آب آن‌ها پس از انجماد صادر می‌شود؛ البته سهم این شیوه از صادرات چندان زیاد نیست.

بخش دیگری از انارهای درجه سه نیز به کارخانه‌های فراوری در کشورهای دیگر به‌ویژه ارمنستان و برخی کشورهای آسیای میانه، صادر می‌شود و در واقع انار تازه است. با این حال، بخش عمده صادرات انار به شکل کنسانتره انجام می‌شد و سهم اصلی صادرات را به خود اختصاص می‌داد. در حال حاضر، شرایط بازارهای هدف و مشکلات مربوط به فروش، روند صادرات این محصول را تحت تأثیر قرار داده و صادرکنندگان با دشواری‌هایی در این زمینه روبه‌رو هستند.

باغداران تا چه اندازه از قیمت فروش انار و درآمد حاصل از آن رضایت دارند؟

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر بازار انار، فعالیت کارخانه‌های فراوری است. با راه‌اندازی سه تا چهار واحد فعال فراوری، این کارخانه‌ها تا حد زیادی در تعیین قیمت پایه انارهای درجه سه نقش پیدا کرده‌اند.

تا این لحظه امسال خیلی رونق نگرفته و وضعیت خوبی حاکم نیست و آن‌ها هم نمی‌دانند وضعیت صادرات به چه شیوه است. یک مقداری شاید فعالیتشان تحت تأثیر این مسئله است و از طرفی دیگر هم نیاز به گردش مالی زیادی دارد؛ چراکه کارخانه‌ها باید حجم زیادی از محصول را خریداری و برای تولید کنسانتره نگهداری کنند. در نتیجه، میزان فعالیت آن‌ها در مقایسه با سال‌های گذشته تفاوت چندانی نداشته و با توجه به افزایش قیمت‌ها الان قیمت پایه مانند سال گذشته است.

این وضعیت بر قیمت خرید انار و درآمد باغداران نیز تأثیر گذاشته است. سال گذشته در همین مقطع، کارخانه‌ها انارهای مخصوص آب‌گیری را با قیمت حدود ۲۰ تا ۲۵ هزار تومان خریداری می‌کردند و در مقاطعی قیمت به ۳۰ تا ۳۵ هزار تومان نیز می‌رسید؛ اما امسال قیمت خرید هنوز به این سطوح نرسیده و در حدود قیمت سال گذشته یا حتی پایین‌تر از آن قرار دارد. این در حالی است که با توجه به افزایش هزینه‌های تولید، انتظار می‌رفت قیمت‌ها دست‌کم ۳۰ تا ۴۰ درصد افزایش پیدا کند.

از سوی دیگر، قیمت نسبتاً پایین سایر میوه‌های پاییزی مانند پرتقال، نارنگی و سیب نیز بر بازار انار تأثیر گذاشته است. این محصولات به‌عنوان رقبای انار به بازار عرضه می‌شوند و پایین بودن قیمت آن‌ها می‌تواند قدرت رقابت انار را کاهش دهد.

آیا برنامه عملیاتی و زمان‌بندی شده‌ای برای حفظ باغ‌های موجود و افزایش بهره‌وری و تولید برای این محصول در جهاد کشاورزی ساوه در دست اجرا دارید؟

برنامه مدون و زمان‌بندی‌شده مشخصی وجود ندارد، اما آنچه به‌صورت مستمر و روتین در مورد باغ‌های قدیمی انجام می‌شده، جایگزینی باغ‌های قدیم برنامه‌های ترویجی است که جهاد کشاورزی انجام می‌دهد. یکی از اقدام‌های انجام شده در این زمینه، تغییر سیستم‌های آبیاری سنتی و غرقابی به روش‌های نوین و تحت فشار است که با هدف افزایش عملکرد باغ‌ها و بهبود بهره‌وری، به‌ویژه بهره‌وری آب اجرا می‌شود.

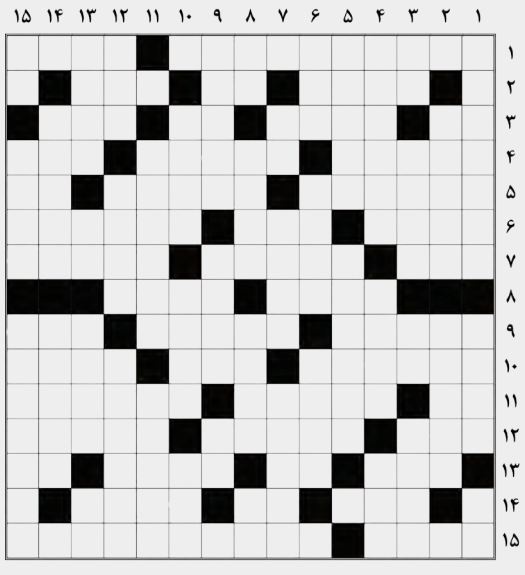
خوشبختانه انار برخلاف برخی محصولات باغی، از زمان کاشت تا رسیدن به باردهی اقتصادی فاصله زیادی ندارد و معمولاً طی سه سال به این مرحله می‌رسد. به همین دلیل در میان باغداران، جایگزینی باغ‌های قدیمی که بازدهی آن‌ها کاهش یافته به یک رویه معمول تبدیل شده است؛ به‌طوری که باغدار می‌تواند باغ قدیمی را حذف کند و پس از دو تا سه سال، باغ جدید را به مرحله باردهی برساند. این در حالی است که در محصولی مانند پسته، رسیدن درخت به مرحله باردهی اقتصادی دست‌کم ۱۰ سال زمان می‌برد.

بنابراین در زمینه جایگزینی باغ‌های کم‌بازده انار مشکل چندانی وجود ندارد و این کار تاکنون نیز از سوی باغداران انجام شده است. البته با توجه به شرایط محیطی و محدودیت منابع آبی، ممکن است در برخی موارد باغداران به‌جای ایجاد دوباره باغ انار، به کشت محصولات دیگری روی بیاورند.

جدول ۹۵۶۲

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

افقی

۱. این عنوان به حضرت محمد(ص)، حضرت فاطمه(س)، علی‌بن ابی‌طالب(ع) امام حسن(ع) و امام حسین(ع) اشاره دارد - ورقه آلومینیومی ۲. پشت سر هم- مغز سر- نیم‌صدای کلاغ ۳. نیمه اول نپال - واحد شمارش درخت - تخم‌مرغ انگلیسی - مقام و مرتبه ۴. از عروق مهم قلبی - اغیار - پرنده‌ای در کانادا ۵. واحد پول مالزی - گیاه خورشی - ۱۰۰مترمربع ۶. دربند و گرفتار - دعای زیر لب - برابر فارسی رستم‌زایی برایش برگزیده شد ۷. ابزار موسیقایی - آشکارا - شنونده ۸. آبزی خوردنی - تشخص ۹. بدفرم - شهری در عربستان در مرزهای شمالی یمن - پدربزرگ رستم دستان ۱۰. قطورترین عصب بدن انسان- جاده آهنی - سامانه پایاپای الکترونیکی ۱۱. ۱۰۰مترمربع - کنترل - مخفف همراهان ۱۲. مقام و مرتبه - درخت انار - از انواع حساب بانکی ۱۳. از جریان‌های دوگانه سیم برق - لنگه در - درخشان - گرمای شدید ۱۴. قاتل جنگل - پهلوان - قوای نظامی مدافع تمامیت ارضی کشور ۱۵. از سیستم‌های پخش صوت - بینایی‌سنجی

عمودی

۱. غده لوزالمعده - بافنده - پس‌ندادنی خسیس ۲. نام دخترانه وطنی - بیشه شیران ۳. هواپیمای عجول - شهر روی آب - مکان - خوش‌اندام ۴. ثروتمند - مربی فوتبال و بازیکن سابق رومانیایی با نام کوچک آدریان - چغندر پخته ۵. نام قدیم شهر اهواز - الهه آزادی روم باستان ۶. شهر آرزو - زاد سفر- شاخه‌ای از شنا ۷. سر فوتبالی - مقروض - از درجه‌داران ارشد ارتشی ۸. برادر پدر - هر گردی که آن نیست - واحدی در سطح - لنگه در ۹. از صحاح اربعه اهل سنت - کسی که منکر وجود خداست- برج داستانی فرانسه ۱۰. به وی لقب شاهزاده ریاضی‌دانان داده‌اند- عاشق و شیدا - اسب چاپار ۱۱. دوست‌داشتنی - سختی و مشقت ۱۲. شکاف سر قلم خوشنویسی - پایگاه اینترنتی - چاپگر رایانه ۱۳. جهاز عروس- چهره - سازمان هواپیمایی مسافربری ارتش - جسم ۱۴. دزدی - استان فرنگی ۱۵. اثر چربی - ساز دهان‌گشاد - بیانیه

حل جدول

